

Assessment in Team-Based Learning

นพ.ธิตีพันธ์ ศรีกุลมนตรี

ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

แนวทางการประเมินใน Team-based learning

การประเมินผลในการเรียน team-based learning เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นเสมือนการสื่อสารระหว่างอาจารย์กับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น ๆ หากวิธีการประเมินผลในห้องเรียน team-based learning ถูกออกแบบอย่างเหมาะสม เชื่อได้ว่าผู้เรียนจะมีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากทุก ๆ กระบวนการที่จัดขึ้นใน team-based learning มากที่สุดผ่านหลักการสำคัญ 3 ประเด็นดังนี้

1

ปรับแหล่งข้อมูล และสัดส่วนในการประเมินผลให้เหมาะสมอยู่เสมอ

1.1 การประเมินผลใน team-based learning ควรใช้ข้อมูลหลากหลาย ซึ่งมาจากการที่กิจกรรมในรูปแบบการเรียนในห้องเรียนมีหลายขั้นตอน เช่น ใช้ข้อมูลจากทั้ง individual readiness assurance test (iRAT) group readiness assurance test (gRAT) รวมถึง application exercise อย่างไรก็ตาม การประเมินแต่ผลลัพธ์หรือความถูกต้องอย่างเดียวไม่เหมาะสม เพราะอาจเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนเลือกใช้วิธีการใดก็ได้เพื่อให้คำตอบถูกต้อง เช่น ถามเพื่อนในกลุ่มก่อนหน้า หรือให้เพื่อนที่กระตือรือร้นมากที่สุดในกลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจเพียงคนเดียว ดังนั้น การประเมินกระบวนการในชั้นเรียนก็ควรถูกนำมาใช้ด้วย เช่น การประเมินการมีส่วนร่วมในห้องเรียน การประเมินทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม หรือการประเมินกระบวนการทำให้เหตุผลเมื่อแต่ละกลุ่มอภิปรายคำตอบ

1.2 สัดส่วนการประเมินผลจากหลากหลายแหล่งควรถูกคิดคะแนนในสัดส่วนที่เหมาะสม หลักการเบื้องต้นคือ ให้ความสำคัญกับการประเมินผลจากกระบวนการกลุ่ม กระบวนการที่ได้ประยุกต์ใช้ความรู้เป็นหลัก เนื่องจากการประเมินผลเช่นนี้จะสนับสนุนให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่เตรียมตัวอ่านหนังสือแต่แยกกันทำแบบฝึกหัดที่ละข้อในห้องเรียน แต่จะเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจในกระบวนการของทีมนมากขึ้น สนใจอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นในห้องเรียนมากขึ้น แต่ก็ควรคงส่วน iRAT ไว้ด้วยเพื่อให้ผู้เรียนรับผิดชอบศึกษาความรู้ด้วยตนเองมาก่อน เช่น iRAT 10% gRAT 20% discussion 40% application exercise 30% peer assessment 10%

เนื่องจากตัวเลขในการตั้งสัดส่วนต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับบริบทที่คาบเรียนถูกนำไปใช้เป็นหลัก สิ่งที่สำคัญคือการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเมื่อได้ออกแบบสัดส่วนการประเมินผล และปรับเปลี่ยนที่ละเล็กละน้อยหากผู้เรียนไม่แสดงพฤติกรรมที่คาดหวัง เช่น ผู้เรียนของอาจารย์สนใจซักถามอภิปรายในชั้นเรียนดี แต่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า แต่ให้เพื่อนส่วนน้อยที่ศึกษามาก่อนอธิบายให้ฟังในช่วง gRAT อาจารย์สามารถพิจารณาเพิ่มสัดส่วนของ iRAT ได้ เช่น เพิ่ม iRAT เป็น 20% เป็นต้น

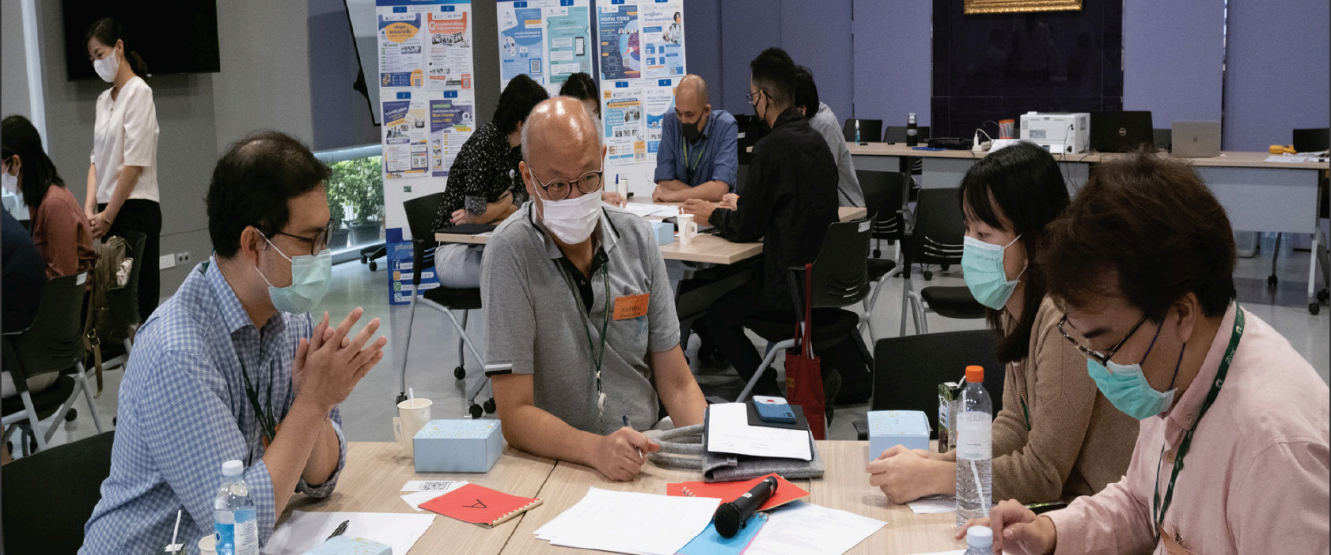
2

ใช้การประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) ด้วยความระมัดระวัง

กระบวนการประเมินผล peer assessment ถือเป็นหนึ่งในส่วนประกอบของ team-based learning ที่มีข้อถกเถียงมากที่สุด เพราะเป็นรูปแบบการประเมินที่สามารถใช้บอกพฤติกรรมกลุ่มได้ดียิ่งกว่าการสังเกตจากอาจารย์ผู้สอนหลักหรืออาจารย์ประจำกลุ่ม ประเมินได้ในหลายมิติไม่เพียงแต่การมีส่วนร่วม แต่สามารถประเมินทักษะกลุ่มอื่น เช่น ทักษะการสื่อสาร หรือเจตคติ เช่น ความรับผิดชอบได้ด้วย

อย่างไรก็ตามการใช้ peer assessment อาจนำมาสู่ปัญหาที่พบได้บ่อย เช่น ผู้เรียนให้คะแนนที่ไม่น่าเชื่อถือ โดยให้คะแนนมากที่สุดแก่เพื่อนทุกคนในกลุ่ม และหากบังคับให้ผู้เรียนให้คะแนนเพื่อนบางคนน้อย บางคนมาก ผู้เรียนอาจไม่พอใจหากเพื่อนทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมเท่าเทียมและเหมาะสม เพื่อให้สามารถนำกระบวนการ peer assessment มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ขอแนะนำหลักการเพิ่มเติมต่อไปนี้

2.1 ใช้เครื่องมือประเมินที่เหมาะสม

เนื่องจากความท้าทายในการใช้ peer assessment ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การให้คะแนนเพื่อนแต่ละคนแยกกันตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ (Koles Method) การให้คะแนนมาจำนวนหนึ่งแล้วให้จัดสรรให้สมาชิกกลุ่มตามสัดส่วนการมีส่วนร่วม (Michaelsen Method หากไม่สามารถแบ่งคะแนนให้เท่ากันทุกคนได้ หรือ Fink Method หากสามารถจัดสรรคะแนนให้เท่ากันได้) หรือการให้เรียงลำดับเพื่อนตามการมีส่วนร่วม จุดสำคัญในการเลือกเครื่องมือประเมินที่ทำให้ให้นักเรียนให้คะแนนได้เที่ยงตรงที่สุด คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือก ตกลง และปรับเปลี่ยนเครื่องมือประเมินก่อนนำมาใช้ เพื่อให้ตัวผู้เรียนเองยอมรับกระบวนการ peer assessment มากขึ้น

2.2 ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการประเมินก่อน

เนื่องจากการประเมินเป็นทักษะ ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการฝึกฝนวิธีการสังเกตและ feedback พฤติกรรมเพื่อนร่วมกลุ่ม “โดยเฉพาะในบริบทประเทศไทยซึ่งอาจมองว่าการแนะนำให้พัฒนาข้อผิดพลาดเป็นการต่อว่า ดังนั้น อาจารย์ควรแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวทางการพูดคุยตักเตือน กันและกันในกลุ่ม รวมถึงการใช้เครื่องมือประเมิน อาจให้ทดลองใช้ 1-2 ครั้ง ในช่วงกลาง rotation ซึ่งข้อมูลทั้งหมดไม่ว่าจะผ่านพฤติกรรมในห้องเรียนที่อาจารย์สังเกตได้ หรือผ่านการใช้เครื่องมือประเมินเพื่อนในครั้งทดลอง ควรถูกนำมาพิจารณาและสอนนักเรียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ peer assessment ก่อนประเมินครั้งสุดท้ายเพื่อคิดคะแนนเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม team-based learning

ตารางแสดงวิธีการประเมินโดยเพื่อนที่ได้รับความนิยมใน team-based learning

วิธีการประเมินโดยเพื่อน	Michaelsen method	Fink method	Koles method
แนวทางการให้คะแนน	ให้คะแนน 1 ตัวเลข ประเมินลักษณะโดยรวม ต่อเพื่อน 1 คน	ให้คะแนน 1 ตัวเลข ประเมินลักษณะโดยรวม ต่อเพื่อน 1 คน	ให้คะแนนแยก 12 ประเด็น ต่อเพื่อน 1 คน
การกระจายคะแนนในกลุ่ม	ให้คะแนนเพื่อนทุกคนเท่ากันไม่ได้ในนักเรียนแต่ละคน*	ให้คะแนนเพื่อนทุกคนเท่ากันได้	ให้คะแนนเพื่อนทุกคนเท่ากันได้
วิธีการคิดคะแนน	แบ่งคะแนนส่วนประเมินโดยเพื่อนแยกไว้	ใช้คะแนนประเมินโดยเพื่อนคุณกับคะแนนส่วน group discussion เพื่อคิดคะแนน	แบ่งคะแนนส่วนประเมินโดยเพื่อนแยกไว้

*หากตกลงกันในกลุ่ม ให้คะแนนอย่างน้อยสลับกัน สามารถทำให้ทุกคนได้คะแนนเท่ากันในกลุ่มได้

3

เกิด assessment for learning มากขึ้น

การประเมินผลในแต่ละจุดจะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้ยิ่งขึ้นเมื่อเกิดกระบวนการ formative feedback ควบคู่ไปด้วย แม้ว่าการเรียนรู้รูปแบบ team-based learning จะมีส่วนประกอบของ feedback อยู่หลายขั้นตอน เช่น immediate

feedback assessment technique ในขั้นตอน gRAT หรือ กระบวนการ application exercise ที่ให้แสดงคำตอบพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม สามารถเพิ่มส่วนประกอบอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ได้อีกดังนี้

3.1 ให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงคุณภาพมากขึ้น

หมายถึง มากกว่าการให้คะแนนเป็นตัวเลข เช่น ไม่ควรให้การประเมินผลมีแค่ได้ 8 เต็ม 10 คะแนน ควรออกแบบแนวทางการประเมินผลให้มีการเขียนอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น การประเมินการมีส่วนร่วมกลุ่ม หากมีพื้นที่ให้เขียนเพิ่มเติม กลุ่มที่ได้คะแนนเท่ากันอาจทราบว่า กลุ่มหนึ่งได้คะแนนน้อย เพราะทั้งกลุ่มไม่ออกความเห็นอภิปรายกับห้องเรียน ในขณะที่อีกกลุ่มได้คะแนนน้อยเพราะทำงานไม่เป็นทีม แต่จับกลุ่มย่อยอภิปรายกันมากกว่า โดยเฉพาะการประเมิน

peer assessment ควรกระตุ้นเขียนเพิ่มเติมอย่างยิ่ง เนื่องจากข้อมูลผ่านการสังเกตการทำงาน ของเพื่อนในกลุ่ม มีรายละเอียดมากและไม่ควรจำกัดให้เหลือเพียงการให้ตัวเลขเท่านั้น การประเมินในลักษณะเช่นนี้ จะช่วยให้ผู้ถูกประเมินทราบจุดพัฒนาและปรับแก้ข้อผิดพลาดได้ดียิ่งขึ้น

3.2 เก็บผลการประเมินไว้ทบทวนระยะยาว หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ในรูปแบบ team-based learning ในหลายชั้นปี มีโอกาสได้เปลี่ยนสมาชิกในกลุ่มตลอดที่ได้เรียนและเลื่อนชั้นปี ผลการประเมินที่เก็บสะสม โดยเฉพาะข้อมูลเชิงคุณภาพหรือการประเมินผลเกี่ยวกับ soft skills ต่าง ๆ ที่ได้รับการประเมินและจะไม่เน้นคะแนนจากแบบทดสอบหรือเกรดที่ได้รับ ควรถูกเก็บสะสมเพื่อให้ทั้งผู้เรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถเห็นการพัฒนาในระยะยาวของผู้เรียนคนหนึ่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมไปถึงแนวทางในการพัฒนาต่อไปให้สามารถมีคุณลักษณะที่เหมาะสมของบัณฑิตได้ เช่น รวบรวมผลการประเมินทักษะการสื่อสารจาก peer assessment ไว้ และแสดงให้เห็นเป็นราย 6 เดือน หรือรายปี หรืออาจจัดทำรวมใน portfolio ก็จะมีประโยชน์มากขึ้น

“จะเห็นว่า การเรียนรู้แบบ team-based learning แม้ว่าจะมีจุดเด่นเพื่อการเรียนการสอนความรู้เพื่อการประยุกต์ใช้จริง แต่หากควบคู่ไปกับการสร้างระบบการประเมินผลที่ดีก็ จะยิ่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น”

หากอาจารย์เริ่มจัดคาบเรียนแบบ team-based learning อยากแนะนำให้อาจารย์เริ่มจาก การศึกษา สัดส่วนการให้คะแนนจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะสร้างแรงจูงใจในกระบวนการทั้งในและนอกห้องเรียนให้ ผู้เรียนได้เหมาะสม โดยอาจสอบถามจากอาจารย์ที่สอนนักเรียนในหลักสูตรเดียวกันมาก่อน แนะนำ ให้ผู้เรียนได้รู้จักเครื่องประเมินเพื่อนร่วมกลุ่มและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์การประเมิน บางอย่างตามอาจารย์เห็นสมควร เพิ่มช่องการประเมินที่เป็นการเขียนบรรยายทั้งการประเมินโดย อาจารย์และผู้เรียน หลังจากนั้นนำไปปรับใช้ อาจารย์อาจย้อนกลับมาปรับเปลี่ยนสัดส่วนการคิดคะแนนใน ผู้เรียนรุ่นถัดไปเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมที่เหมาะสมมากขึ้น รวมถึงเก็บผลการประเมินโดยเฉพาะข้อความ บรรยายเชิงคุณภาพเพื่อเป็น portfolio ให้แก่ผู้เรียนได้กลับไปพัฒนาตนเองได้อีกด้วย

